Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ρών' ὁ Θεός, 'κὶ φέρ' ἀπάν' ὀμμάτᾱ (βραδυάζει ξημερώνει ὁ Θεός, δὲν κλείνω μάτι, δὲν κοιμᾶμαι) Σταυρ. || Ἄσμ.

Ἐβράδυνεν ὁ βραδᾱνὸν κ' ἐβούτεσεν ὁ ἥλεν

Χαλδ. Συνών. *βραδυάζω* **2**.

βραδυοπερπατῶ Πελοπν. (Φιγάλ.)

Ἐκ τοῦ ἀμαρτ. οὐδ. ἐπιθ. *βραδύ* (= τὸ βραδέως κινούμενον) ἐπιρρηματικῶς ἐννοουμένου καὶ τοῦ ρ. *περπατῶ*. Βραδέως κινοῦμαι: Ἄσμ.

Τὸν Κόλμα τόνε πιάσανε, τὸν πάνε γιὰ παλούκι,
χίλιοι τὸν πάνε 'πομπροστὰ καὶ χίλιοι ἀποπίσω...
κι ὁ Κόλμας βραδυοπερπατεῖ σὰ μῆλο μαραμμένο.

βραδυσινὸς ἐπίθ. Πελοπν. (Μαζαίικ)—ΣΠερεσιάδ. Σκλάβ. 29 *βραϋσινὸς* Ρόδ. *βραδυσ'νὸς* Πόντ. *βραδεσινὸς* Πελοπν. (Κορών. Λάστ. Οἰν.) Πόντ. (Τραπ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *βράδυ* ἀναλογικῶς πρὸς τὸ *περυσινός, χτεσινός, ψεσινός*.

1) Ὁ τῆς ἑσπέρας ἔνθ' ἀν.: *Βραδυσινὸ ἀστέρι* ΣΠερεσιάδ. ἔνθ' ἀν. || Γνωμ. *Ὁ μεσημεριανὸς ὕπνος εἶναι προζύμι τοῦ βραδεσινοῦ* Λάστ. **2)** Ὁ προερχόμενος ἀπὸ τὴν χθεσινὴν ἑσπέραν Πελοπν. (Κορών. Λάστ. Μαζαίικ. Οἰν.) Ρόδ.: *Βραδυσινὸ γάλα* Μαζαίικ. *Βραϋσινὸν φαεῖ* Ρόδ. *Ἀνακατεύουν τὸ βραδυσινὸ γάλα μὲ τὸ πρωινὸ καὶ τὰ πήζουνε μαζὶ* Κορών.

βραδυώνω Εὔβ. (Πλατανιστ.) Ζάκ. Κεφαλλ. Κύθηρ. Λευκ. Πελοπν. (Μάν.) *βραϋδώνω* Πελοπν. (Μάν.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *βράδυ*.

Βραδυάζω **3**, ὃ ἰδ., ἔνθ' ἀν.: *Ἀρχίνησε νὰ βραδυώνῃ* Ζάκ. *Τὸ χειμῶνα βραδυώνει νωρὶς αὐτόθ. Ὅτι ποῦ βράδυωνε* Μάν. || Ἄσμ.

Ἔδωσ' ὁ Θεὸς κ' ἐβράυδωσε καὶ χώρα μᾶς ἐστρούσασι

αὐτόθ.

βράδωμα τό, Πελοπν. (Φιλιατρ.)

Ἐκ τοῦ ἀμαρτ. ρ. *βραδώνω*.

Βράδυασμα **1**, ὃ ἰδ: *Βράδωμα ξημέρωμα τὸν περιμένω*.

βράζω κοιν. καὶ Ἀπουλ. Καλαβρ. (Μπόβ.) Καππ. (Ἀραβάν. κ.ἀ.) Πόντ. (Κερασ. Κοτύωρ. Οἰν. Ὄφ. Σταυρ. Τραπ. Χαλδ. κ. ἀ.) *βράζου* βόρ. ἰδιώμ. καὶ Τσακων. *βράζ-ζω* Καλαβρ. (Μπόβ.) Κάρπ. Σύμ. Χίος *βράτζω* Ἀπουλ. (Καστριν. Μαρτ.) Καλαβρ. (Μπόβ.) *ἐβράζω* Ἀπουλ. Ρόδ. *ἐβράζ-ζω* Καλαβρ. (Κοντοφ.) *ἐβράτζω* Ἀπουλ. *βαάζου* Σαμοθρ. *βράσσω* Ἰκαρ. Κίμωλ. Σέριφ. Χίος *βράσσου* Εὔβ. (Αὐλωνάρ. Κύμ.) *βράν-νου* Λυκ. (Λιβύσσ.)

Τὸ μεταγν. *βράζω*, ὃ ἐκ τοῦ ἀρχ. *βράσσω*. Ὁ μεταπλασμὸς διὰ τὸν ἀόρ. *ἔβρασα* ὁμοιοκατάληκτον πρὸς τὸν ἀόρ. τῶν ρ. εἰς *-ζω*.

Α) Κυριολ. **1)** Ἀναδεύομαι ἀναταράσσομαι κοιν.: *Βράζει ἡ θάλασσα*. || Ἄσμ.

Ἀ τσοὶ δεκαφτὰ τοῦ Σεπτεβριοῦ, ἕνα Σαββάτο βράδυ,
ἔκαμ' ἀφέντης τὸ σεισμὸ κ' ἡ γῆς κι ὁ κόσμος βράζει

(*ἀφέντης*=Θεὸς) Κρήτ. Ἡ σημ. καὶ μεταγν. Ἰδ. Θησαυρ. ἐν λ. «θάλασσαν ἀγρίαν καὶ βρασσομένην τῷ κλύδωνι». **2)** Σκιρτῶ, πάλλω Κύπρ. Πόντ. (Κερασ.): Φρ. *Ἐκεῖνο τὸ παιδὶν βράζ' ἀπέσ' 'ς σὴν καρδία μ'* (τὸ ἐπιθυμῶ πολὺ) Κερασ. *Βράζει ἡ καρκιά μου γιὰ λόου της* (τὴν ἀγαπῶ) Κύπρ. **3)** Εὑρίσκομαι ἐν ἀφθονίᾳ, βρίθω **α)** Ἐπὶ πράγματος γενικῶς σύνηθ. καὶ Πόντ.: *Ὁ κόσμος βράζει 'ς τὴν πλατεῖα – 'ς τὸ δρόμο. Οἱ ἄνθρωποι – οἱ μυῖγες – οἱ ψεῖρες – τὰ σκουλήκια – τὰ φροῦτα – τὰ ψάρια βράζουν* σύνηθ. **β)** Ἐπὶ τοῦ περιέχοντος σύνηθ. Πόντ. (Τραπ. κ. ἀ.): *Ἡ κουζίνα βράζει ἀπὸ τοὶς μυῖγες. Τὸ κεφάλι του βράζει ἀπὸ τοὶς ψεῖρες – ἀπὸ τὴν ψεῖρα. Τὰ μῆλα βράζουνε ἀ' τὰ σκουλήκια* σύνηθ. *Βράζ' ἀσ' τὰ φτεῖρας* Τραπ. || Φρ. *Βράζ' ἡ πούγγα του* (εἶναι πλῆρες τὸ βαλάντιόν του) Σύμ. Καὶ μετβ.: *Τὸ τυρὶ βράζει σκουλήκια. Ὁ δεῖνα βράζει ψεῖρες πολλαχ.* **4)** Εὑρίσκομαι ἐν ἀκμῇ (Ἡμερολ. Μεγάλ. Ἑλλάδ. 1923 σ. 119): *Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἔβραζε τὸ λαθρεμπόριο ἀπὸ καράβια.* **5)** Κοχλάζω ἐκ θερμότητος, ζέω κοιν. καὶ Ἀπουλ. (Καστριν. Μαρτ.) Καλαβρ. (Κοντοφ. Μπόβ.) Καππ. (Ἀραβάν. κ. ἀ.) Πόντ. (Οἰν. Ὄφ. Κερασ. Κοτύωρ. Σταυρ. Τραπ Χαλδ. κ. ἀ.) Τσακων.: *Τὸ γάλα – τὸ νερὸ – τὸ φαεῖ βράζει 'ς τὴ φωτιά. Τὰ κουκιὰ – τὰ ὄσπρια – τὰ χόρτα βράζουν. Ἡ κατσαρόλα – τὸ καζάνι – τὸ τσουκάλι βράζει* κοιν. || Φρ. *Βράζει τὸ αἷμά του* (εἶναι πλήρης σφρίγους). *Εἶμαι σὰ βρασμένος* (αἰσθάνομαι τοῦ σώματος καχεξίαν). *Βράζει ὁ πόνος μέσα μου* (θλίβομαι ἐνδομύχως). *Βράζω μέσα μου ἢ ἀπομέσα μου* (ἀγανακτῶ ἐνδομύχως) κοιν. *Σ' ἕνα καζάνι βράζουμε* (ὑπὸ τῶν αὐτῶν δεινῶν κατατρυχόμεθα) σύνηθ. *Βράζει μὲ τὸ ζουμί του* (κατέχεται ὑπὸ στενοχωρίας μὴ ἐξωτερικευομένης) σύνηθ. *Βράζει μὲ τὴ λίγδα του* (συνών. τῇ προηγουμένῃ) Ἤπ. *Δὲ βράζει μὲ τὸ ζουμί του* (δὲν μένει ἥσυχος, ζητεῖ ἀνώτερα τῶν δυνάμεών του) Θρᾴκ. (Σαρεκκλ.) *Ἄσι μι νὰ βράζου μὶ τοὺν ἀχνό μ'* (μὴ ἐπεμβαίνῃς εἰς τὰ συναισθηματικά μου ζητήματα) Εὔβ. (Στρόπον.) *Βράζει ἡ ὥρα* (προχωρεῖ) Κύπρ. *Παίζουνε χαρτιὰ ποῦ βράζει* (χαρτοπαικτοῦν μὲ ζέσιν) Κρήτ. *Βράζ' ἀποπέσ' ἡ καρδία μ'* (=αἰσθάνομαι στενοχωρίαν) Κερασ. *Βράζ' ἡ καρδία μ'* (ἀγανακτῶ) Τραπ. *Βράζ' ἡ πίστι μ'* (συνών. τῇ προηγουμένῃ) Τραπ. Χαλδ. κ. ἀ. || Παροιμ. *Βράζει τὸ καζάνι, τί θὰ βγῇ δὲν ξέρουμε* (ἐπὶ τεκταινομένων, τῶν ὁποίων ἡ ἔκβασις εἶναι ἄδηλος) σύνηθ. *Ὅσο βράζει, λίγδι βγάζει* (ἐπὶ συνομιλίας, ἡ ὁποία ἐπεκτείνεται) Κωνπλ. Καὶ μετβ. ὑποβάλλω τι εἰς βρασμὸν κοιν. καὶ Πόντ.: *Βράζω τὸ γάλα – τὸ κρέας – τὸ νερὸ – τὸν καφὲ – τὸ ρύζι – τὸ φαεῖ* κτλ. *Τί βράζεις 'ς τὸ τσουκάλι – 'ς τὸ καζάνι;* κτλ. κοιν. || Φρ. *Βράζου ρακὶ – τσίπ'ρο* (κάμνω ἀπόσταξιν) Μακεδ. (Χαλκιδ.) *Νὰ σὲ βράσω!* (φρ. ἀποδοκιμαστική, περιφρονητικὴ καὶ θωπευτικὴ) κοιν. *Νὰ βράσω τὰ λεφτά σου* (ἀδιαφορῶ διὰ τὰ χρήματά σου) σύνηθ. *Ἂς τὰ βράσῃ νὰ πιῇ τὸ ζουμί τους* (ἐπὶ πραγμάτων κρινομένων ἀναξίων λόγου) πολλαχ. *Τοὺ βράζ' αὐτὸς οὐ ψάλτ's* (ψάλλει ἀργὰ) Στερελλ. (Αἰτωλ.) *Δὲν ξέρω τί βράζει 'ς τὴν καρδιά του* (τί μηχανεύεται) Ἤπ. *Τοῦ τά 'βρασε* (τὸν ὑπερέβαλε) Σῦρ. *Τὸν ἔβρασε σήμερα* (ἐνν. τὸν ὕπνον, δηλ. ἐκοιμήθη πολύ) Πελοπν. (Κορινθ.) Συνών. *ἀναβράζω* **Α 1**, *ἀναχοχλακίζω*, **β)** Ψήνομαι κοιν. καὶ Πόντ. (Ὄφ. Τραπ. Χαλδ. κ.ἀ.): *Ἔβρασε τὸ κρέας – τὸ φαεῖ* κτλ. *Ἔβρασαν τὰ χόρτα – τὰ μακαρόνια* κτλ. **6)** Ὑφίσταμαι χυμικὴν ζύμωσιν κοιν. καὶ Τσακων.: *Ὁ μοῦστος – τὸ κρασὶ βράζει* Ἡ σημ. καὶ μεταγν. Ἰδ. Ἀλέξανδρ. Ἀφροδ. 282 «οἶνος βράζων». **7)** Εἶμαι πολὺ θερμὸς ἢ θερμαίνομαι πολὺ πολλαχ.: *Βράζει ὁ ἥλιος – ἡ ἄμμος – ὁ τόπος* κτλ. *Βράζει τὸ σπίτι ἀπὸ τὴ ζέστη* πολλαχ. *Ἔκατσιν 'ς τοὺν νήλιουν νὰ βράσῃ* Λυκ. (Λιβύσσ.) || Γνωμ. *Ὁ πελὸς μήτε ριᾷ μήτε βράζει* (ὁ τρελλὸς οὔτε τὸ ψῦχος αἰσθάνεται οὔτε τὴν ζέστην) αὐτόθ. || Παροιμ. *Οὐ ἄρκους ἔφαν κ' ἔβρασι κι οὐ φτουχὸς ἔφαν κ' ἐρρίασιν* (ὅτι ὁ πτωχὸς τρεφόμενος μὲ δάνεια μελαγχολεῖ περισσότερον ἢ εὐχαριστεῖται) αὐτόθ. || Ἄσμ.

Ὁ ἥλιος ἐβασίλεψε κ' ἡ γῆς ἀκόμη βράζει
κ' ἐμένα ἡ-ῆ-ἔρμη μου καρδιὰ κλαίει κι ἀναστενάζει

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ